

Λ. ΨΑΡΑΥΤΗ (Σάμος 1936) – Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ

Τίτλος : Φέρει το όνομα του ήρωα.

Λογοτεχνικό είδος : Διήγημα με κοινωνικό περιεχόμενο. Ποια είναι τα γνωρίσματα αυτού του είδους;

Θέμα : βλ. εισαγωγικό σημείωμα σελ. 165

Ενότητες – Πλαγιότιτλοι :

1η («Μόλις το φανάρι ... κοντά στα δώδεκα») : Ο μικρός Κωνσταντής και ο αγώνας του για επιβίωση στα φανάρια των δρόμων.

2η («Βράδιασε ... μαγειρίτσα»): Η φιλοξενία του Κωνσταντή από την κυρία Δέσποινα.

Χρόνος : Μ. Σάββατο, παραμονή Ανάστασης.

Χώρος : Ένας δρόμος κάποιας μεγαλούπολης και το διαμέρισμα της κυρίας Δέσποινας.

Πρόσωπα–Πρωταγωνιστές :

α) Κωνσταντής : Είναι ένα μικρό παιδί που έχει έρθει ως μετανάστης στην Ελλάδα από την Αλβανία. Αναγκάζεται να δουλεύει στους δρόμους για να κερδίσει τα απαραίτητα για την επιβίωσή του. Είναι φτωχός, μακριά από την οικογένεια του, πεινασμένος και κουρασμένος. Αισθάνεται φόβο, ανασφάλεια και καχυποψία απέναντι στους ανθρώπους, καθώς στη ζωή του έχει γνωρίσει τη σκληρότητα του κόσμου.

β) Κυρία Δέσποινα : Είναι μια ηλικιωμένη γυναίκα, η οποία ζει μόνη της, αφού τα παιδιά της μένουν στη Βαλτιμόρη και τα βλέπει κάθε καλοκαίρι. Η καρδιά της είναι γεμάτη από ευαισθησία, αγάπη και φιλάνθρωπη διάθεση, γι' αυτό χωρίς δεύτερη σκέψη αποφασίζει να φιλοξενήσει το μικρό παιδί των φαναριών, το οποίο της θυμίζει και τον εγγονό της. Κάνει πράξη το μήνυμα της αγάπης του Πάσχα.

Τα κοινωνικά προβλήματα που θίγονται στο διήγημα :

1. Το πρόβλημα της παιδικής εργασίας (μικρά παιδιά αναγκάζονται να εργάζονται για να επιβιώσουν).
2. Το πρόβλημα της αδιαφορίας των ανθρώπων για τη φτώχεια, την πείνα και τη δυστυχία (οι οδηγοί όχι μόνο δεν προθυμοποιούνται να βοηθήσουν το παιδί, αλλά δυσφορούν με την παρουσία του).
3. Το πρόβλημα της μοναξιάς των ηλικιωμένων, οι οποίοι ζουν μόνοι τους, χωρίς καμία συντροφιά.

Ερμηνευτικά σχόλια :

«Η καρδιά της λαχτάρησε» : Η συγγραφέας τονίζει τη χαρά που έδωσε στην κυρία Δέσποινα η παρουσία αυτού του παιδιού. Της γέμισε ένα κενό, έδωσε τη μοναξιά της, αισθάνθηκε μια ανθρώπινη παρουσία στο σπίτι της.

«Το παιδί ήταν ίδιος ο Αντωνάκης, ο εγγονός της.» : Η συγγραφέας δηλώνει ότι όλα τα παιδιά του κόσμου είναι ίδια. Δεν έχει σημασία αν ένα παιδί είναι από την Ελλάδα ή την Αλβανία, σημασία έχει είναι ότι είναι ένα παιδί που έχει την ίδια παιδική ψυχή και τις ίδιες ανάγκες με όλα τα παιδιά του κόσμου.

« - Χριστός Ανέστη ..., έψαλε ο παπάς» : Η τελική φράση έχει συμβολική αξία, καθώς με την πρωτοβουλία της κυρίας Δέσποινας σώζεται η ανθρωπιά και αναδύεται η ελπίδα.

Στόχος κειμένου : Η συγγραφέας καταδικάζει την κοινωνική αδιαφορία μπροστά στην εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας και τον τραυματισμό της ευαίσθητης παιδικής ψυχής. Κοινωνικός προβληματισμός : Τα κοινωνικά προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται με τη φιλανθρωπία αλλά με την κρατική μέριμνα.

Αφηγητής : ετεροδιηγητικός, αφού δε συμμετέχει στην ιστορία και αφηγείται σε γ' πρόσωπο. Ανήκει στον τύπο του παντογνώστη αφηγητή, γιατί γνωρίζει τις σκέψεις και τα συναισθήματα των ηρώων και την εξέλιξη των γεγονότων.

Οπτική γωνία αφήγησης : Μηδενική εστίαση.

Χρόνος αφήγησης : Η αφήγηση είναι γραμμική, αφού τα γεγονότα παρουσιάζονται με τη χρονολογική τους σειρά. Σε ορισμένα σημεία παρουσιάζονται αναφορές στο παρελθόν και η αφήγηση γίνεται αναδρομική (π.χ. «Ο Αντωνάκης σε κάθε ταξίδι άφηνε ... στις βαλίτσες του»).

Αφηγηματικές τεχνικές :

α) Αφήγηση (π.χ. Το αγόρι μάζεψε την πραμάτεια του ... και λίγα κατοστάρικ»)

β) Περιγραφή (π.χ. Ξανθούλικο και λιγνό ... στα δώδεκα»).

γ) Διάλογος, που δίνει ζωντάνια και παραστατικότητα στο κείμενο.

Εκφραστικά μέσα : Μεταφορές, Προσωποποιήσεις, Ειρωνεία (π.χ. πραμάτεια, «φιλανθρωπία»), Υπερβολή, Αποσιωπήσεις (εκφράζουν την αμηχανία των πρωταγωνιστών), Ασύνδετο (κάνει τη ροή του λόγου να θυμίζει τον καθημερινό, προφορικό λόγο), Εικόνες (οπτικές, οσφρητικές, ακουστικές).

Γλώσσα : Είναι απλή δημοτική, πολύ κοντά στην καθημερινή προφορική ομιλία.

Ύφος : Απλό, λιτό, ρεαλιστικό.